

Sygn. akt IV CSK 668/19

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marcin Krajewski

w sprawie z powództwa J. B.
przeciwko "A." spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 czerwca 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego w E.
z dnia 18 kwietnia 2018 r., sygn. akt I Ca (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w E. na rzecz adwokata M.D. kwotę 900 (dziewięćset) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 18 kwietnia 2018 r. Sąd Okręgowy w E. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w B. z 1 grudnia 2017 r., którym oddalono powództwo o uzgodnienie treści ksiąg wieczystych z rzeczywistym stanem prawnym przez wykreślenie pozwanej spółki jako ujawnionego właściciela i wpisanie w jej miejsce powoda.

Powód wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako oczywiście uzasadnionej. W jego ocenie Sąd Okręgowy naruszył art. 365 § 1 k.p.c., uznając, że prawomocny wyrok wydany na podstawie art. 64 k.c. stwierdzał zawarcie umowy przenoszącej własność nieruchomości i zastępował taką umowę, zastępując nie tylko oświadczenie woli powoda, lecz także oświadczenie woli pozwanej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, wyrażającym się w szczególności w konieczności zapewnienia jednolitej wykładni i jednolitego stosowania prawa.

Skarżący oparł wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistym uzasadnieniu skargi. Przesłanka ta byłaby spełniona, gdyby zaskarżone orzeczenie zapadło z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym bez konieczności prowadzenia bardziej szczegółowej analizy. Uznanie oczywistej wadliwości orzeczenia wymaga wykazania jego sprzeczności z przepisami prawa niepodlegającymi różnej wykładni i niepozostawiającymi sądowi swobody oceny albo z podstawowymi zasadami orzekania (por. postanowienia SN z 20 marca 2019 r., I CSK 475/18; z 11 kwietnia 2018 r., IV CSK 506/17; z 16 kwietnia 2018 r., IV CSK 529/17; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 728/17; z 15 maja 2018 r., II CSK 2/18; z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17; z 23 maja 2018 r., I CSK 36/18; z 29 maja 2018 r., I CSK 42/18; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 16 kwietnia 2018 r., IV CSK 534/17; z 12 marca 2018 r., III CSK 291/17; z 22 kwietnia 2016 r., V CSK 650/15).

Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do przyjęcia, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Powoływana przez powoda okoliczność, że treść

prawomocnego wyroku wydanego w sprawie o wydanie zastępczego oświadczenia woli nie zastępuje oświadczenia woli pozwanej, pozostaje w sprzeczności z ustalonym w sprawie stanem faktycznym, przeciwko któremu zarzuty nie mogą stanowić podstaw skargi kasacyjnej (art. 398³ § 3 k.p.c.). Z wiążących w sprawie ustaleń wynika, że prawomocnym wyrokiem z 24 września 2004 r. (I C [...]) Sąd Okręgowy w E. zobowiązał powoda do złożenia oświadczenia woli o treści: „J. B. oświadcza, że w wykonaniu umowy z dnia 4 lutego 2004 r. (...) zobowiązującej do przeniesienia własności pod warunkiem, przenosi na „A.” Spółkę z o.o. w Ł. prawo własności nieruchomości” bliżej opisanych w treści tego orzeczenia, a będących podstawą sformułowania niniejszego powództwa, natomiast „A.” Spółka z o.o. w Ł. „w wykonaniu wymienionej umowy nabywa prawo własność wskazanych nieruchomości”. Wobec tej okoliczności twierdzenia powoda podnoszone na uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej należy uznać za bezzasadne.

Kwestia skutków, jakie pociąga za sobą wyrok wydany na podstawie art. 64 k.c., została rozstrzygnięta w mającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 stycznia 1967 r., III CZP 32/66, OSNC 1968, nr 12, poz. 199. Zgodnie z tym orzeczeniem prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek strony do złożenia oznaczonego oświadczenia woli zastępuje to oświadczenie (art. 64 k.c. w zw. z art. 1047 k.p.c.). Jeżeli więc oświadczenie to ma stanowić składnik umowy, jaka ma być zawarta między stronami, do zawarcia tej umowy konieczne jest złożenie odpowiedniego oświadczenia woli przez drugą stronę z zachowaniem wymaganej formy. Nie dotyczy to jednak zawarcia umowy przyrzeczonej w umowie przedwstępnej oraz wypadków, gdy sąd uwzględnia powództwo o stwierdzenie obowiązku zawarcia umowy całkowicie zgodnie z żądaniem powoda. Zgodnie z uzasadnieniem tej uchwały wyrażona przez wniesienie pozwu wola zawarcia umowy pozwala sądowi na przyjęcie na podstawie art. 64 k.c., że na powodzie również ciąży obowiązek złożenia oświadczenia woli koniecznego dla dojścia do skutku umowy, której zawarcia się domaga. Istnienie po obu stronach obowiązku złożenia oświadczenia woli oznaczonej treści daje podstawę do stwierdzenia zawarcia umowy przyrzeczonej (zob. pkt 3 uzasadnienia uchwały). Wyrażenie przez powoda stanowiska sprzecznego z uchwałą Sądu Najwyższego mającą moc zasady prawnej w żadnej mierze nie

może prowadzić do wniosku o oczywistym uzasadnieniu skargi, nawet gdyby stwierdzenia zawarte w uchwale uznać za kontrowersyjne.

Chybione jest również zapatrywanie skarżącego, zgodnie z którym sąd, badając podstawy do nakazania złożenia oświadczenia woli, nie badał ważności stosunku podstawowego. Orzeczenie stwierdzające obowiązek złożenia oświadczenia woli może zapaść tylko wtedy, jeżeli strony łączy stosunek prawny z którego wynika ten obowiązek. Podlegające ochronie roszczenie musi w tym wypadku znajdować podstawę w ważnej czynności prawnej, którą sąd jest zobowiązany zbadać. Niedopuszczalne byłoby uwzględnienie powództwa o wydanie zastępczego oświadczenia woli, jeżeli oświadczenie woli miało być elementem czynności prawnej sprzecznej z ustawą, zasadami współżycia społecznego lub niewywołującej skutków z jakiegokolwiek innego powodu (por. wyroki SN z 29 stycznia 1999 r., I CKU 86/98; z 15 grudnia 2000 r., IV CKN 193/00; z 15 kwietnia 2003 r., V CKN 74/01; z 16 czerwca 2016 r., V CSK 654/15; z 8 września 2017 r., II CSK 877/16; z 20 lutego 2018 r., V CSK 341/17).

Z tych przyczyn należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym przyznano na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 6, § 11 pkt 8 oraz § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18).

jw